

“KARA DELİK EDEBİYATI”NIN YÜZEYSELLİĞİ VE EMEKLİLERİN SEFALET AYLIKLARI ÜZERİNE DÜŞÜNCELER

Konu, büyük bir olasılıkla medya-siyaset yüzeyselliğinden kaynaklanıyor olacak ki, sosyal güvenlikle yaşanan gelir-gider dengesizliği karşısında bir “Kara delik” söylemidir, almış başını gidiyor...

Peki bu doğru mu?

Aslına bakarsanız hiç doğru değil tabii...

Özellikle de bu konuyu vergi ve sosyal güvenlik politikaları açısından ele alan ya da dile getirmek durumunda olanlar için. Ama biz yine de, anlaşılır bir şekilde açmaya çalışalım.

Çünkü “Bu sorun bir karadelik”tir yani dibi görünmeyen bir çözümsüzlüktür diye görüldüğünde olay adeta “yapısal bir çaresizlik” olarak görülüp ardındaki günlük yanlışlar gözden uzaklaştırılabiliyor.

*

Soralım kendimize önce:

“Bir ülkede vergi gelirleri, giderleri karşılamadığı zaman bu duruma biz ‘vergideki kara delik’tir diyebilir miyiz?

Denemez elbette.

Çünkü böyle bir durum, ya vergilerin düşük toplanmasından kaynaklanmıştır ya da giderlerin hesapsızlığından çıkmıştır ve besbelli ki bu durum o ülkede uygulanan mali politikanın sonucudur.

Dolayısıyla ülke bütçesinin bir türlü denkleşemiyor olması olayı asla bir “kara delik” olayı diye geçiştirtirilemez; bu durum ya bilinçli bir açık bütçe politikasıdır ya da tamamen “politikasızlık”tır.

Peki, bu söylediklerimiz vergi için geçerli olsa bile sosyal güvenlik için de geçerli olabilir mi?

Tabii ki...

Çünkü hem literatürde, hem ülkemizdeki uygulanış biçimiyle sosyal güvenlik konusundaki genel uygulama da aynen vergi politikası gibidir.

Yani; nasıl ki vergicilikte “alabildiğimiz kadar vergi alalım”, “tercih ettiğimiz icraat için ne kadar gerekiyorsa o kadar da harcayalım” anlayışı geçerli ise, durum sosyal güvenlikle de aynıdır.

Ve... Bu nedenle, “kara delik” edebiyatı vergiciliğe ne kadar uymazsa sosyal güvenlik politikalarına da o kadar uymaz.

Nasıl yani?

İşin teorisine bakarsanız, “sosyal devlet” anlayışında değil ama “piyasa economiciliğinde” sosyal güvenlik dengesi aktüerya dediğimiz bir hesaba dayanır.

Özetlemek gerekirse, aktüeryanın yani hesabın tutması için çalışanlardan önce belirli bir süre prim alınır, bu primler reel değerini kaybetmeyecek biçimde değerlendirilerek korunur ve biriken bu fonlar emeklilerin maaş ödemelerinde kullanılır. Yani gelir ve gider arasındaki denge -çok olağanüstü bir durum dışında- açık vermez, delik melik olmaz. Hele hele “kara” denebilecek “dipsiz kuyu” anlamında bir felaket durum hiç yaşanmaz.

Bu doğru bir model mi?

Bize göre değil.

Bu hesabı piyasada özel sektör işi sigortacılık yaparken uygulayabilirsiniz ama sosyal devlet anlayışınızda uygulayamazsınız.

Nedeni şu:

Ücretler üzerinde maliyet etkisi yaratırken primi fazla yükseltirseniz işveren bu prim yüküyle yükselen işçilik maliyetleriyle başa çıkaramayacağı için işçiyi çıkarır. Yani istihdam politikanız çöker, ekonominiz üretimde düşer falan...

Topladığımız primlerin ölçüsü doğru ama durumu kurtarmıyor,

emekliye ancak bu kadar ödeyebiliyorum dersiniz, yaş itibarıyla çalışma şartları oldukça daralmış bu insanları alenen açlığa terkedersiniz bu da olmaz.

Çünkü “sosyal devlet” her şeyden önce “kimseyi açlığa mahkum etmemesi gereken devlet”tir. Kimsesizin dahi koruyucusu olmak “zorunda”dır.

*

Peki siz duruma göre “ben hem aktüeryacı hem sosyal devletim” dersiniz sorun nerede?

Sorun; ne aktüeryacılığa uyulmuş ne sosyal devlet olmamanızdadır.

Neden dersiniz; Aktüeryaya tam uyulsaydı çalışan-çalıştırandan uzun yıllar boyu topladığınız ama o yıllar boyunca doğru değerlendirilmemiş fonlar tabii ki yetmeyecektir.

Sosyal güvenlik fonlarını kullanmada İyi bir değerlendirme yapıyor muyuz?

Asla... Bizde sigorta fonları genellikle siyasetin ucuza kullanılan fonlarıdır.

Siyasetçi olarak bu paraları piyasa şartlarında değerlendirip basiretli bir tüccar gibi biriktirip değerlendirmezseniz, “emanet” değil de kendi iktidarınızın herhangi bir geliri gibi düşünürseniz, bu paralarla kamu binaları yaparsanız (Vatan Caddesi binalarını hatırlayın), işçiden toplanan primlerle gelmiş geçmiş bütün parlamenterlere ve hatta yedi ceddine, her türlü sağlık giderini de kabul ederek harcarsanız, seçim zamanlarında seçmene selam tarzında “gönül almalara” kalkarsanız, emeklilik koşullarını kendi siyasi beklentinize göre bir öyle bir böyle “düzenlerseniz” ne hesap tutar ne aktüerya denen sistem size sonucu denk getirir.

Ama maalesef durum “aynen” de değil, hatta fazlasıyla budur.

Peki, haydi yaptınız ettiniz.

Ben siyaseten harcarım dediniz ve aktüerya hesabını bir kenara koydunuz diyelim...

Ya anayasada yazılı “Sosyal devlet” niteliğini nasıl açıklayacaksınız? Ya da artık açlık sınırının altına gerilemiş

maaşlarıyla sosyal devlette yaşayıp “a-sosyal” bir duruma düşmüş emeklilerinize ne diyecek, en azından bu siyaseti nasıl sürdürebileceksiniz?

“Bu iş bir kara delik”tir, “sosyal güvenliğin kadim konusudur, böyle gelmiş böyle gider” deyip işin içinden çıkabilir misiniz?

Çıkamazsınız...

Aktüeryacı olamamışsanız bile, en azından siyaseten “sosyal devletiz” deyince emeklinize o çoktan hakettiği ödemeyi yapmanız gerekir.

Çünkü sosyal devlet, toplanmış prime falan bakmadan, kaynağını hangi başka vergiden, nereden sağlayacaksa sağlamak zorunda olan ve emeklisi ile birlikte her bir yurttaşını aç-açık bırakmayan devlettir.

Özetle, ekonominizin gücüne, istihdam politikanıza bakarak gereken kadar parayı toplar, toplanan parayı siyaseten “kullanmaz”, “doğru değerlendirir” ve bir sosyal devlet olarak yurttaşınızın aç-açıkta kalmasına izin vermez, bir biçimde gereken desteği sağlarsanız doğru olan budur.

“Bu bir kara delik, burayı zaten bir eski genel müdür batırmıştı” deyip ağlamaklı açıklamalara başvurmak zorunda kalmazsınız..

Eğer ortada bir “kara delik” varsa, hiç kimse bunu bir mazeret olarak ileri sürmesin;

Asıl kara delik maalesef siyasetin bu hesapsız tavrıdır.

